

noga festivala Gavranfest, a na festivalsku tematiku i utjecaj inozemnih festivala na popularizaciju i recepciju hrvatskoga dramskog pisma u inozemstvu, koje je još jedno stalno mjesto ovoga zbornika, nadovezuje se rad u kojem su analizirane drame Ivane Sajko nastale prema narudžbama inozemnih festivala.

Nekoliko je radova, što svojim sadržajem, što svojim podrubnim bilješcima i popisima literature i izvora, ukazalo na važnost procesa digitalizacije i internetski dostupnih baza podataka u istraživanju krovne tematike skupa, pri čemu je uočljiva i potreba većeg ulaganja u stvaranje domaćih izvora te vrste, a ne samo crpljenja iz inozemnih, i važnost otvorenoga pristupa izvorima podataka za znanstveni rad. Poražavajuće svođenje znanosti na puku (ne)moćnoću financiranja elementarnih istraživačkih predradnji sukladna je nažalost i samoj predmetnoj tematici zbornika čiji su širi zamah nerijetko sputavali upravo okovi financijske prirode, kao što svjedoči veći broj studija objavljenih u ovom zborniku.

S obzirom na narav glazbene (kao i plesne) umjetnosti koja je već po sebi internacionalnog karaktera i ne poznaje jezičnih zapreka kakve su često stajale na putu jače afirmacije naših glumaca ili pisaca na inozemnim scenama – o čemu također govori više radova u ovom zborniku – nekoliko je studija posvećeno i muzikološkim temama, primjerice trima istaknutim hrvatskim opernim umjetnicama 19. stoljeća koje su ostvarile reprezentativne međunarodne karijere i priznanja (Ilma de Murska,

Matilda Mallinger i Milka Trnina) te dirigentu Vladimiru Beniću.

Autorefleksivno, autobiografsko, subjektivno, a kadšto i anegdotalno osvrtnje na osobna iskustva i vlastita postignuća u međunarodnome kontekstu zajednička je odrednica nekoliko radova u zborniku, od kojih ponajprije valja apostrofirati dragocjena sažimanja svojih međunarodnih produkcija, koprodukcija i/ili putovanja iz pera predvodnika triju važnih alternativnih ili nezavisnih kazališnih skupina posljednje četvrtine 20. i početka 21. stoljeća – Davora Mojaša o dubrovačkome Leru, Branka Sušca o pulscome INAT-u i Romana Bogdana o čakovečkome Pinklecu. U ovu bi se skupinu mogao uvrstiti i rad Dubravke Crnojević Carić, koja piše o predstavi u čijem je kreiranju i sama sudjelovala (*Djevojčica sa žigicama*), kao i Marijana Varjačića koji analizira međunarodne režije i projekte Borne Baletića, Ozrena Prohića, Bobe Jelčića i Roberta Raponje, redatelja čijoj je afirmaciji i sam pridonio kao intendant varaždinskoga kazališta.

U uobičajenoj se „Kronologiji Krležinih dana“ na kraju zbornika dugogodišnji voditelj skupa i urednik zbornika Branko Hećimović sa žaljenjem poziva na smanjen opseg i sadržaj skupa i Dana u cjelini, što zbog financijske u okvirima reducirane novčane i načelne potpore humanistici, što zbog stanovite potrošenosti dosadakašnjega entuzijazma sudionika i samog modela koji ne ide do kraja ukoliko s promjenama u hrvatskoj znanosti. Kad se pod ovogodišnji zbornik podvuče crta, nema spora da je riječ

o izdanju koje će se opetovano pretraživati i konzultirati zbog izobilja sakupljenih raznovrsnih, brojnih i vrijednih podataka o različitim oblicima hrvatskih književnih i kazališnih veza s međunarodnom sredinom. Ta je vrsta istraživačkoga rada doista izuzetno važan posao koji se u suvremenoj hrvatskoj znanosti često i nedostavno i neprimjereno valorizira. U tom bih smislu apostrofirala i rad „Iščitano iz ostavština“ u kojemu Antonija Bogner Šaban na nekoliko primjera iz vlastite znanstvene prakse pokazuje važnost arhivskih istraživanja u proučavanju povijesti i suvremenosti hrvatske književne i kazališne kulture, s pravom se opirući njihovome odbacivanju kao znanstveno zastarjelima i pozitivističkima. Ona to nipošto nisu, ali se jednako tako s pravom postavlja i pitanje na koji se način ona provode i na koji se način novoutvrđeni podaci tumače i kontekstualiziraju. Treba, naime, reći da u stanovitoj mjeri zbornik doista ostaje tek na početnoj razini prikupljanja i golog iznošenja podataka bez njihove daljnje razrade, analize i interpretacije. Također je potrebno naglasiti da bi u budućnosti zborniku – i skupu – možda ipak trebao jedan ozbiljniji znanstveni *makeover*, ne samo kada je riječ o njegovom formalnom znanstvenom ustroju i elementarnim izdavačkim standardima, već u prvom redu kada je riječ o podizanju ili ujednačavanju varijabilne znanstvene dorađenosti radova koja nije uvijek na razini dugogodišnje tradicije ovoga skupa, a koju bi zbog svega rečenog bilo šteta prekinuti.

Hrvoje Ivanković

I SPOMENAR I DOKUMENT

Jelena Obradović Mojaš

Svjedoci Mnemozine – Plavi razgovori o Igrama i Gradu Dubrovačke ljetne igre, 2017.

Od 1992. godine na Radio Dubrovniku, regionalnoj ispostavi Hrvatskoga radija, u tjednom se ritmu emitira emisija *Plavi razgovori*, urednice i voditeljice Jelene Obradović Mojaš. Formatirana kao klasična razgovorna emisija, *Plavi razgovori* ujedno su i svojevrsna kronika zbivanja na dubrovačkoj kulturnoj i znanstvenoj sceni, budući da su izborom sugovornika najčešće posvećeni aktualnim događanjima: izložbama, koncertima, predstavama, promocijama, novim izdanjima, simpozijima. Često, no ne i isključivo, vezani uz dubrovačke teme i nadahnuća, *Plavi razgovori* u protekla su dva i pol desetljeća ugostili više stotina gostiju, među kojima su bili i naši najeminentniji stručnjaci i stvaraoci iz raznih područja kulturnog i znanstvenog života, iako hijerarhijska pozicija na javnoj sceni nikada nije bila presudan kriterij pri autoričinu odabiru sugovornika. Akademici, laureati i zvijezde često su se naime, izmjenjivali s onima koji tek dolaze, pa se znalo dogoditi da se nekadašnji početnici nakon više godina vrate u

emisiju kao već itekako afirmirane javne osobe, pri čemu treba naglasiti kako su *Plavi razgovori* na najbolji način iskoristili frekventnost Dubrovnika, upisujući u svoju „knjigu gostiju“ velični grada nerazmjerno veliki broj atraktivnih i zanimljivih sugovornika. Jedina loša vijest vezana uz ovu popularnu emisiju dolazi iz fonoteke Radio Dubrovnika gdje je, na žalost, sačuvano manje od polovice izdanja *Plavih razgovora*. Veliki dio sačuvanih emisija vezan je, pak, uz Dubrovačke ljetne igre te razgovore s ljudima koji su ih stvarali i promišljali. Neki od njih u emisiji su govorili o aktualnim događanjima i projektima, neki su se, pak, prisjećali povijesti Igara, a dio ih je, dakako, zborio i o prošlosti i o sadašnjosti, plećući tako mrežu svjedočanstava i promišljanja, dragocjenu za svakoga tko se bavi povjesnicom Igara te tragom kojeg su ostavile u povijesti hrvatske glazbe i kazališta. Neobično je stoga važno što se autorica emisije nedavno odlučila napraviti izbor (plavih) razgovora vezanih uz Dubrovačke ljetne igre te njihov stilizirani i kraćim uvodnim tekstovima popraćeni transkript objaviti u knjizi prikladna naslova: *Svjedoci Mnemozine*, što iz puno razloga priziva Uranovu i Gejinu kćerku koja u grčkoj mitologiji figurira kao majka Muza, ali i kao božica pamćenja.

U knjizi je objavljeno trideset i šest razgovora vođenih u razdoblju od 1994. do 2016., a uz iskaze glumaca koji su svojim kreacijama obilježili pojedine predstave ili čak cijele dionice povijesti Ljetnih igara (Izet Hajdarhodžić, Vilim Matula, Mia Bego-

vić, Žarko Potočnjak, Alma Prica, Žuža Egrenyi, Bojana Gregorić, Marija Kohn, Pero Kvrđić, Miše Martinović, Nada Subotić, Predrag Vušović, Dragan Despot, Goran Grgić, Vlasta Knezović, Sreten Mokrović, Jelena Miholjević, Doris Šarić Kukuljica, Helena Buljan, Maro Martinović, Du-bravka Miletić, Rakan Rushaidat), tu su i razgovori s nekolicinom redatelja (Marco Luly, Joško Juvančić, Ivica Kunčević, Bobo Jelčić, Nataša Rajković, Krešimir Dolenčić, Saša Božić), scenografom Marinom Gozzeom te teatrologinjom i jezičnom savjetnicom za dubrovački govor Ladom Čale Feldman. Budući da su uz kazališne teme djelomično vezani i razgovori s prvim direktorom te dugogodišnjim arhivarom i inspicijentom Ljetnih Igara, Matom Bakovićem, slikarom Ivom Grbićem koji još od 1950. portretira umjetnike za vrijeme njihovih nastupa na dubrovačkim festivalskim pozornicama, te fotografom Damilom Kalogjerom, slobodno možemo reći da je tiskano izdanje *Plavih razgovora* knjiga o teatru Igara, o njegovim mijenama i posebnostima, ali i o atmosferi iz koje je izrastao.

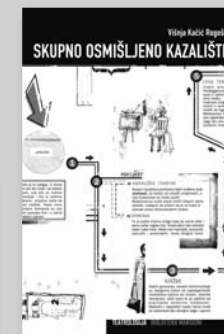
U većini razgovora ozbiljnija o raznim kazališno relevantnim temama (poetika ambijentalnog kazališta, suvremeno čitanje klasika, otvaranje prema suvremenim scen-skim strategijama itd.) isprepliću se, naime, s opservacijama o duhu Grada te s usputnim anegdota i kozerijama, dajući nam živu sliku ozračja u kojem su se stvarale pojedine predstave i otvarala nova poglavlja festivalske povijesti. Bez obzira na zavičajnost svojih sugovornika, auto-

rica kroz odabrane razgovore dosljedno propituje i njihov doživljaj Dubrovnika, suptilno ga dovodeći u vezu s ishodištima i nadahnućima njihovih dubrovačkih ostvarenja, pa podnaslov knjige, *Plavi razgovori o Igrama i Gradu*, doista vjerno oslikava tematski fokus ovog lako čitljivog, ali sadržajem, pa i nepoznatim detaljima, vrlo bogatog štiva, tiskana na preko dvjesto i pedeset stranica te opremljena sa sedamdesetak fotografija.

Urednica knjige, Željka Turčinović, u pogovoru je skrenula pozornost na raznolikost diskursa prisutna u razgovorima, posebno spominjući *povijesna svjedočenja političkih događaja koji su utjecali na igre te emotivne eskapade od ganutosti i ushićenja radom na predstavama do analitičkih i kritičkih sjećanja*, što *Plave razgovore* istovremeno čini dokumentom i spomenarom, umnogome usporedivim s nizom knjiga iz ciklusa *Portret umjetnika u drami*, objavljenih u Biblioteci Hrvatskoga radija.

NAJNOVIJI ČASOPISI I KNJIGE O DRAMI, KAZALIŠTU I PLESU

www.hc-iti.hr